Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

Kalastusneuvos Eija Kirjavainen, MMM
Erityisasiantuntija Jouni Tammi, MMM

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI KALASTUSLAIN MUUTTAMISEKSI

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kalastuslakiin lisättäväksi yksi uusi pykälä sekä muutettavaksi yhtä pykälää. Ehdotukset koskevat eräiden uhanalaisten ja taantuneiden kalalajien laittomaan pyyntiin liittyvän seuraamusjärjestelmän kehittämistä sekä Ylä-Lapin asukkaiden kalastusmahdollisuuksien parantamista.

Lausunnolle laitettu hallituksen esitys piti sisällään muutosesityksiä kaikkiaan 27 pykälään. Esitysluonnokseen annettiin kaikkiaan 99 lausuntoa. Lausuntojen sekä saadun muun palautteen perusteella eniten kannatusta saaneita muutoksia kalastuslakiin olivat eduskunnalle annettuun hallituksen esityksen sisällytetyt muutokset. Lausuntopalautteen suuren määrän, näkemysten jakautumisen sekä valmisteluaikataulun tiukkuuden johdosta hallituksen esitys rajattiin koskemaan Ylä-Lapin kalastuslupaa sekä menettämisseuraamusta. Esityksestä on pidetty saamelaiskäräjälain 9 §:n mukainen neuvottelu Saamelaiskäräjien edustajien kanssa.

Oikeus Ylä-Lapin kalastuslupaan lohen ja taimenen nousualueilla

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutosta kalastuslain 10 §:ään, jossa säädetään oikeudesta Ylä-Lapin kalastuslupaan. Ylä-Lapin kalastusoikeuksia kehitettäisiin parantamalla paikallisten kalastusmahdollisuuksia valtiolle kuuluvilla vesialueilla kalakantojen tilan sallimissa rajoissa. Esityksen mukaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntalaisilla olisi jatkossa oikeus lunastaa Metsähallitukselta henkilökohtainen kausilupa kalastukseen omassa kunnassa sijaitseville valtiolle kuuluville lohen sekä taimenen nousualueille. Voimassa olevan kalastuslain mukaan lohen ja taimenen nousualueille myydään lupia erikseen ja ne ovat käytännössä olleet vuorokausilupia, joiden saatavuuden ja hinnoittelun osalta paikkakuntalaiset ovat olleet samassa asemassa muualla asuvien kanssa.

Esitys parantaisi saamelaiskulttuuriin kuuluvan perinteisen kalastuksen harjoittamisedellytyksiä ja helpottaisi paikkakuntalaisten kalaan pääsyä valtiolle kuuluvilla vesialueilla samalla, kun vaelluskalakantojen elinvoimaisuus turvattaisiin antamalla Metsähallitukselle mahdollisuus asettaa lupiin tarvittavia lupaehtoja. Metsähallituksella olisi esitetyn kausiluvan estämättä mahdollisuus jatkossakin myöntää kaikkien ostettavissa olevia maksullisia kalastuslupia Ylä-Lapin lohen ja taimenen nousualueille.

Kausiluvasta perittäisiin maksu, jonka suuruudesta säädettäisiin valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Todennäköisesti säännökset sisällytettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetukseen eräiden Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien suoritteiden maksuista (888/2017). Tarkoituksena on, että kausilupa olisi omakustannushintainen. Lasten ja nuorten kalastusharrastuksen tukemiseksi pykälämuutoksessa esitetään, että alle 18-vuotiaille kausilupa olisi maksuton. Muutos vähentäisi Metsähallituksen Ylä-Lapin kalastuslupatuloja arviolta korkeintaan 20 000 euroa vuodessa.

Menettämisseuraamus

Kalastusta koskevien säännösten rikkomiseen liittyvää seuraamusjärjestelmää esitetään kehitettäväksi sisällyttämällä kalastuslakiin uudenlainen menettämisseuraamus. Laissa säädettyjen

uhanalaisten ja taantuneiden kalalajien osalta tulisi tiettyjen kalastusrikosten ja -rikkomusten yhteydessä tuomita valtiolle menetettäväksi se arvo, joka rikoksen kohteena olevalla kalalla on lajinsa edustajana.

Uusi menettämisseuraamus ja ohjeellisten arvojen vahvistaminen uhanalaisille ja taantuneille kalalajeille parantaisi kyseisten lajien suojelullista asemaa lainsäädännössä ja tehostaisi siten kyseisten lajien suojelua ja elpymistä. Menettämisseuraamuksen ja ohjeellisten arvojen vahvistamisen arvioidaan näin ollen vaikuttavan laittomaan kalastukseen sitä vähentävästi. Ohjeellisten arvojen vahvistaminen uhanalaisille kalalajeille viestisi myös yleisemmin näiden lajien suojelullisesta arvosta ja toisaalta laittoman kalastuksen yhteiskunnallisesta moitittavuudesta.

Kalalajit, joita menettämisseuraamus koskisi olisivat lohi, järvilohi, ankerias, nahkiainen, taimen, harjus, nieriä, jokirapu sekä mereen laskevassa joessa tai purossa oleva siika. Yhteistä näille lajeille on, että ne ovat joko uhanalaisia tai taantuneita ja niiden kalastukseen liittyy lajien kantojen elvyttämiseen tai kestävyyden turvaamiseen tähtäävää erityissääntelyä, joka on toteutettu valtioneuvoston asetuksella kalastuksesta (1360/2015).

Pykäläesitykseen sisältyvien lajien määritetyistä yksiköistä ja niille vahvistettavista arvoista säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Arvojen määrittämisessä käytettäisiin pääpiirteissään samoja laskentamenetelmiä kuin luonnonsuojelulain (1096/1996) rauhoitetuille eläimille ja kasville sekä metsästyslain (615/1993) nojalla riistaeläimille on asetettu. Ehdotus asetuksella annettavista arvoista on maa- ja metsätalousministeriön toimesta annettu Luonnonvarakeskuksen tehtäväksi. Arvon määräytymiseen vaikuttaisi erityisesti lajin tai sen kannan uhanalaisuus ja esiintymisalueen pinta-ala. Esimerkiksi rasvaeväleikatun istutetun taimenen arvo asetuksessa olisi alhaisempi kuin luonnossa lisääntyneen taimenen.